

Opinnäytetyö (YAMK)

Terveys ja hyvinvointi, Terveysten edistäminen

2024

Nina Rauta

Minusta tulee isona...

– Ammattiin opiskelevien nuorten ajatuksia urapoluista ja työelämästä

Opinnäytetyö (YAMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Terveys ja hyvinvointi | Terveysten edistäminen

2024 | 47 sivua, 2 liitesivua

Nina Rauta

”Minusta tulee isona...”

- Ammattiin opiskelevien nuorten ajatuksia urapoluista ja työelämästä

Tämä opinnäytetyö tehtiin osana Turun ammattikorkeakoulun Luotsi-hanketta. Luotsin tavoitteena oli ammattiin opiskelevien nuorten hyvinvoinnin tukeminen, urapolkujen kehittäminen sekä yhteistyökäytäntöjen kehittäminen. Hankkeen taustalla oli huoli valmistuvien ammattilaisten työhyvinvoinnista. Hankkeen tarkoituksena oli kehittää ammattiin opiskelevien nuorten väyläopintojen prosesseja paremmaksi.

Tässä opinnäytetyössä selvitettiin ammattiin opiskelevien nuorten ajatuksia urapoluista ja tulevaisuuden odotuksista. Opinnäytetyön aineisto kerättiin keväällä 2023 neljässä eri nuortenraadissa, joissa oli mukana Turun ammatti-instituutissa opiskelevia nuoria. Kaikki nuortenraatiin osallistuneet olivat sosiaali- ja terveystieteiden opiskelevia eli valmistumassa lähihoitajiksi. Opiskelijoiden tulevaisuudessa tärkeinä asioina näyttäytyivät hyvän työpaikan saaminen, perheen perustaminen, lapsen saaminen sekä oman kodin hankkiminen. Opiskeleminen ja ammattiin valmistuminen luovat pohjan tulevaisuudessa pärjäämiselle.

Opinnäytetyön tuloksista voitiin havaita nuorten liittävän työhyvinvointiin työn imuun liittyviä myönteisiä tunnetiloja, kuten työn mielekkyyttä ja merkityksellisyyttä. Työn imulla on monia positiivisia vaikutuksia muun muassa hyvään työsuoritukseen, fyysiseen terveyteen sekä mielenterveyteen. Tämä tukee Luotsi-hankkeen ajatusta siitä, että nuorten omista ajatuksista ja tavoitteista lähtevät väyläopinnot parantavat nuoren hyvinvointia ja auttavat työssäjaksamisessa ja urakehityksessä.

Asiasanat: nuoret, urakehitys, hyvinvointi, ammatillinen koulutus, ammatilliset oppilaitokset

Master's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Health and Well-being | Health Promotion

2024 | 47 pages, 2 page in appendices

Nina Rauta

"I'm going to be when I grow up..."

- Thoughts of young vocational students on career paths and working life

This thesis was done as part of Turku University of Applied Sciences' Luotsi project. Luotsi's goal was to support the well-being of young vocational students, develop career paths and develop cooperation practices. The project was based on concerns about the occupational well-being of graduating professionals. The purpose of the project was to improve the processes of pathway studies for young vocational students.

This thesis explored the thoughts of young people studying for a profession about career paths and future expectations. The material for the thesis was collected in spring 2023 by four different youth juries, which included young people studying at Turku Vocational Institute. All participants in the youth jury were social and health care students, i.e. graduating as practical nurses. In the students' future, the important things seemed to be getting a good job, starting a family, having a child and getting a home of their own. Studying and graduating from a profession lay the foundation for succeeding in the future.

The results of the thesis showed that young people associate well-being at work with positive emotional states related to work engagement, such as meaningfulness and meaningfulness of work. Work engagement has many positive effects on, for example, good work performance, physical health and mental health. This supports the idea of the Luotsi project that pathway studies based on young people's own thoughts and goals improve young people's well-being and help them cope with work and career development.

Keywords:

young adults, career development, well-being, vocational education, vocational institutions

SISÄLTÖ

Käytetyt lyhenteet tai sanasto	6
1 JOHDANTO	7
2 TOIMINTA- JA PROJEKTIYMPÄRISTÖN KUVAUS	8
3 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TARKOITUS	11
4 NUORI JA OPISKELU	12
4.1 Nuoruuden määritelmä	12
4.2 Nuorten hyvinvointi ja terveys	13
4.3 Nuorten urapolut ja urakehitys	17
4.4 Väyläopinnot Turun ammatti-instituutissa	21
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	23
5.1 Opinnäytetyön menetelmä ja aineisto	23
5.2 Aineiston analyysi	24
6 TULOKSET	27
6.1 Opiskelijoiden toiveet tulevaisuuden työltä	27
6.2 Opiskelijoiden ajatuksia ja käsityksiä urapolusta	27
6.3 Opiskelijoiden unelmien urapolku	28
6.4 Opiskelijoiden näkemykset ja toiveet omasta tulevaisuudestaan	28
6.5 Työhyvinvointiin vaikuttavat tekijät	29
6.6 Yhteenveto tuloksista	30
7 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	32
8 POHDINTA	35
8.1 Tulosten pohdinta	35
8.2 Opinnäytetyöprosessin pohdinta ja jatkoehdotukset	38
Lähteet	41

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake ammattiin opiskeleville nuorille.

Kuviot

Kuvio 1. Lasten ja nuorten kokema hyvinvointia kuvaavia indikaattoreita sukupuolen ja kouluasteen mukaan vuonna 2023, %.

15

Taulukot

Taulukko 1. Nuoruusiän kehitys eri ulottuvuuksiin jaettuna.

12

Taulukko 2. Esimerkki aineiston analyysistä kohdassa "Missä näet itsesi vuoden päästä?"

25

Taulukko 3. Yhteenveto aineiston tuloksista.

30.

Käytetyt lyhenteet tai sanasto

AMK	Ammattikorkeakoulu
LSSY	Lounais-Suomen Syöpäyhdistys
Sote-	Sosiaali- ja terveys-
STM	Sosiaali- ja terveysministeriö
TAI	Turun ammatti-instituutti
THL	Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

1 JOHDANTO

Julkisuudessa on jo pitkään käyty keskusteluja nuorten huolestuttavasta hyvinvoinnin tilasta. On tutkittu, että ammattikouluopiskelijat kokevat terveytensä huonommaksi kuin samanikäiset lukiossa opiskelevat (Helenius & Kivimäki 2023). Runsasta huomiota viime vuosina on saanut myös nuorten mielenterveys. Mielenterveysongelmilla on havaittu olevan yhteys muun muassa opinnoissa suoriutumiseen ja opintojen keskeyttämiseen. Liian suuret veloitteet ja vaatimukset saattavat aiheuttaa nuorelle epätoivoa ja ahdistusta. Toisaalta oikeudet ilman vastuuta voivat puolestaan johtaa rajattomuuteen. (Kosola & Marttinen 2021.) Koska koulu ja opiskeluaika on nuoren ihmisen elämässä usein pääroolissa, tuleekin opiskeluhuvinvointiin kiinnittää erityistä huomiota. Hyvinvoivasta opiskelijasta kasvaa todennäköisesti myös hyvinvoiva työntekijä. (Korkeamäki ym. 2023.)

Opinnäytetyö oli osa Turun ammattikorkeakoulun (AMK) sekä Lounais-Suomen Syöpäyhdistyksen (LSSY) toteuttamaa Luotsi-hanketta, joka lähti liikkeelle Luotsia edeltävästä ANKKKURI-hankkeesta tehdyistä havainnoista ammattiin opiskelevien opintojen keskeyttämisestä, heidän osallisuuden kokemuksen vähenemisestä sekä huolesta valmistuvien ammattilaisten työhyvinvoinnista. Luotsi-hankkeessa etsittiin keinoja siihen, miten alueellista yhteistyötä sote- ja sivistysalalla voidaan kehittää ammattiin opiskelevien hyvinvoinnin sekä myös myöhemmin työhön siirtymisen tueksi. (Turun AMK 2023a.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä ajatuksia ammattiin opiskelevilla nuorilla on urapoluistaan ja urahaaveistaan. Lisäksi selvitettiin, mitä nuoret toivovat tulevaisuuden työpaikastaan sekä missä nuoret näkevät itsensä 10 vuoden kuluttua. Lisäksi kartoitettiin nuorten ajatuksia siitä, mitä tekijöitä he liittävät työhyvinvointiin. Nuortenraadeista saatuja aineiston tuloksia käytettiin apuna Luotsi-hankkeen väyläopintoprosessien kehittämisessä.

2 TOIMINTA- JA PROJEKTIYMPÄRISTÖN KUVAUS

Luotsi-hankkeen (Luotsi – Hyvinvointijohtamisen ja alueellisen toimijayhteistyön mallin kehittäminen oppilaitosympäristössä) toimintaympäristönä toimi Turun ammatti-instituutti (TAI). TAI on vuonna 1998 perustettu toisen asteen ammatillinen oppilaitos ja on osa Turun kaupungin kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuutta (TAI 2023a). Koko Luotsi-hankkeen kohderyhmänä olivat varsinaissuomalaiset nuoret. Tämän opinnäytetyön kohderyhmä olivat puolestaan sosiaali- ja terveysalan toisen asteen opiskelijat, joiden on tarkoitus valmistua lähihoitajiksi vuonna 2024.

Luotsi-hanketta organisoivat Turun AMK:n terveys ja hyvinvoinnin - yksikkö sekä LSSY. Rahoittajana toimi Työsuojelurahasto. Luotsi-hankkeen projektipäällikkönä toimi Turun AMK:n opettaja. Tämän opinnäytetyön työelämämentorina toimi Luotsi-hankkeen koordinaattori ja asiantuntija, Turun AMK:n tuntiopettaja. Opinnäytetyön tutoropettajana toimi puolestaan myös Turun AMK:n opettaja. Luotsi-hankkeessa oli mukana useampi Turun ammattikorkeakoulun Master School -opiskelija, jotka tekivät kukin oman opinnäytetyönsä hankkeelle.

Luotsi-hanke oli jatkoa ANKKURI-hankkeelle. ANKKURI-hankkeessa tavoitteena oli ammattikouluopiskelijoiden kokonaisvaltainen hyvinvoinnin edistäminen ja terveydenedistämisen toimintojen juurruttaminen osaksi ammattikoulutoimintaa. ANKKURI-hankkeessa tehtiin havainto ammattiin opiskelevien opintojen keskeyttämisestä ja osallisuuden kokemuksen vähenemisestä sekä huolestuttiin valmistuvien ammattilaisten työhyvinvoinnista. Näihin asioihin Luotsi-hankkeessa haluttiin muutosta. (Turun AMK 2023a.)

Luotsi-hankkeessa tavoitteena oli lisäksi organisaatioiden rajat ylittävä osaamisen jakamisen kulttuurin luominen sekä ammatti-instituutin ja ammattikorkeakoulun välinen yhteistyön lisääminen. Tarkoituksena oli luoda hyvinvointijohtamisen malli yhdessä oppilaitostoimijoiden sekä opiskelijoiden kanssa. Nyt luotavien mallinnusten uutuusarvona työelämälle oli uudenlainen,

osallistava lähestymistapa tukea ammattiin opiskelevien nuorten työhyvinvointia, työssä jaksamista sekä urakehitystä. (Turun AMK 2023a.)

Lisäksi Luotsi-hankkeen tavoitteena oli se, että ammattiin opiskelevien urapolkutietoisuus lisääntyy jatko-opintomahdollisuuksista ja etenkin tietoisuus juuri Luotsi-hankkeessa painotetuista väyläopintomahdollisuuksista. Tarkoitus on, että oppilaitoksessa tapahtuva toiminta tukisi nykyistä paremmin työelämään kiinnittymisessä. Hankkeessa luotuja mallinnuksia voidaan toivottavasti jatkossa soveltaa laajasti myös muilla toimialoilla ja eri sektorilla osaamisen, urakehityksen, työhyvinvoinnin ja työssä jaksamisen varmistamiseksi. (Turun AMK 2023b.)

Vuoden kestänyt Luotsi-hanke alkoi tammikuussa 2023. Luotsi-hankkeen toiminta-alue oli Varsinais-Suomi, ja tämän opinnäytetyön kohderyhmänä olivat TAI:n opiskelijat. Luotsi-hankkeessa nuorten ajatuksia ja näkemyksiä selvitettiin työhyvinvoinnin sekä urakehityksen näkökulmista, tämä opinnäytetyö painottui enemmän urakehityksen näkökulmaan. (Turku AMK 2023a.)

Tämän opinnäytetyön tavoitteet ja tarkoitus muodostuivat Luotsi-hankkeen tarpeesta. Hankkeen yhteinen kehittämistyö eteni vaiheittain ja välillä myös limittäin, osittain varmasti myös hankkeen nopean aikataulun takia. Hankeorganisaatio oli jo etukäteen, heti hankkeen alussa tehnyt ammattiin opiskeleville nuorille tehtävät haastattelupohjat valmiiksi. Ammattiin opiskelevista nuorista koostuvat asiakasraadit olivat sovittu tehtäväksi helmi- ja maaliskuussa 2023. Luotsi-hankkeessa mukana olleet AMK opettajat fasilitoivat nämä asiakasraadit. Asiakasraadin tarkoituksena on nuorten näkemysten kuuleminen ja huomioonottaminen toiminnan suunnittelussa ja ohjauksessa päätöksenteon tueksi (Innokylä 2023).

Asiakkaiden itsensä osallistaminen nähdään tärkeänä osana kehittämistoimintaa. Ammattiin opiskelevien nuorten kokemukset työurasta ja työhyvinvoinnista saattaa poiketa paljonkin ylimmän johdon tai opettajien näkemyksistä aiheesta. Tämän vuoksi nuorten näkemysten kuuleminen ja esille tuominen tuottaa paremmin tarpeita vastaavia palveluja. Lisäksi

kehittämistoiminnassa nuorten osallistamisella on tärkeä ja merkittävä rooli myös nuorelle itselleen kuulluksi ja ymmärretyksi tulemisen kannalta. Tässä hankkeessa käyttämät nuortenraadit olivat tavoitteellisia sekä konkreettisia tapoja käynnistää sekä toteuttaa yhteiskehittämistä. (Salonen ym. 2017, 39.)

Hankkeella oli selkeä aikataulu, johon tämän opinnäytetyön tuli mukautua. Hankkeen ohjausryhmän muodostivat projektipäällikkö (Turun AMK:n lehtori), toiminnan koordinaattori (terveyden edistämisen asiantuntija Lounais-Suomen Syöpäyhdistyksestä), talousasiantuntija (Turun AMK:sta), asiantuntija/koordinaattori (Turun AMK:n tuntiopettaja) sekä viisi Turun AMK Master school – opiskelijaa, jotka tekivät hankkeessa omat opinnäytetyönsä. Tämän ohjausryhmän kanssa pidettiin hankkeen yhteisiä palavereja noin parin kuukauden välein Teams-etäyhteyden kautta. Palavereissa keskusteltiin muun muassa siitä, missä vaiheessa kukin hankkeessa eteni, mitä oli saatu aikaiseksi ja mitä oli tarkoitus seuraavaksi tehdä. Yhdessä myös pohdittiin tutkimusongelmia ja niiden lähestymistapoja. Näin kaikki hankkeeseen osallistuneet pysyivät ajan tasalla hankkeen etenemisestä ja myös aikatauluissa pysyttiin paremmin. Luotsi-hanke päättyi joulukuussa 2023 yhteiseen päätösseminaariin, jossa jokainen opiskelija esitteli oman opinnäytetyönsä.

3 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TARKOITUS

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millaisia ajatuksia ammattiin opiskelevilla nuorilla on urapoluista ja urapolkumahdollisuuksista sekä mitä nuoret ammattiin opiskelevat toivovat tulevaisuuden työltä. Opinnäytetyössä selvitettiin myös, mitä tekijöitä nuoret työelämässä arvostavat.

Tutkimuskysymykset laadullisen aineiston analyysiin olivat:

1. Minkälaisia urapolkuajatuksia ammattiin opiskelevilla nuorilla on?
2. Mitä nuoret toivovat tulevaisuuden työltä/työpaikalta?

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli aineistosta saaduista tuloksista tehdä yhteenveto nuorten urapoluista ja heidän tulevaisuuden odotuksistaan.

Yhteenveto esitettiin Luotsi-hankkeen päätösseminaarissa. Tulosten yhteenvetoa käytettiin myös apuna Luotsi-hankkeen seuraavissa vaiheissa, joissa luotiin uudenlaisia, nuorten toiveista lähteviä väyläopintomahdollisuuksia.

4 NUORI JA OPISKELU

4.1 Nuoruuden määritelmä

Nuoruus on moniulotteinen käsite, ja sen määrittelemisen ei ole aivan yksiselitteistä. Määritelmiä voidaan tehdä hyvin laajalla skaalalla niin biologisen, ajallisen, kehityspsykologisen, juridisen, sosiaalisen, yhteiskunnallisen, kulttuurisen ja kokemuksellisuuden näkökulmasta. Nuoruuden määritelmä on aina riippuvainen kontekstistaan. Karkeasti määriteltynä nuoruus on siirtymävaihe lapsuudesta aikuisuuteen, ja sisältää merkittävää biologista, psyykkistä ja sosiaalista kypsymistä, kasvua kohti aikuisuutta. (Nivala & Saastamoinen 2010, 10–12.)

Yleisimmin nuoruus jaotellaan kolmeen eri vaiheeseen: varhaisnuoruus (10–13 v.), keskinuoruus (14–17 v.) ja myöhäisnuoruus (18–n. 25 v.). Näihin eri ikävaihtelujen sekä eri vaiheiden määrittelyyn liittyy jonkin verran eroja ja kullakin vaiheella on omat erityiset biologiset, psykologiset ja sosiaaliset piirteensä, jotka ovat esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Nuoruusiän kehitys eri ulottuvuuksiin jaettuna (lähde: Kosola & Marttinen 2021.)

Kehityksen ulottuvuus	Varhaisnuoruus (10–13 v)	Keskinuoruus (14–17 v)	Myöhäisnuoruus (18–n. 25 v)
Fysiologinen	Puberteetin alku	Aikuisuuden ja sukukypsyyden saavuttaminen	Lihasmassa ja aikuistyyppinen rasvoitus
Kognitiivinen	Konkreettinen ajattelu	Kyky abstraktiin ajatteluun opinnoissa, stressaavissa tilanteissa paluu konkretiaan	Suunnitelmallisuus, vaihtoehtojen punnitseminen, valintojen tekeminen
Psykologinen	Itsekeskeisyys, tunteiden aaltoilu	Omnipotenssi, kuolemattomuus	Nautinnon viivästäminen
Identiteetti	Uusi tarve yksityisyydelle	Oma ainutlaatuisuus korostuu	Realistisempi käsitys itsestä ja identiteetin eri ulottuvuuksista, arvomaailma jäsentyy
Sosiaalinen	Lisääntyvä tarve kavereille	Vanhempien merkityksen väheneminen, kiinnittyminen kaveriporukkaan, usein ensimmäiset seurustelusuhteet	Itsenäistyminen, vastavuoroisuus ihmissuhteissa, vähitellen taloudellinen riippumattomuus

Nuoruus on tärkeä vaihe ihmisen kehityksessä. Teoreettinen ja abstrakti ajattelu kehittyvät. Etenkin toiminnanohjaustaidot kehittyvät, mikä näyttäytyy kehittyneenä ongelmanratkaisuna sekä kykynä suunnitella toimintaa etukäteen. Liian suuret velvoitteet ja vaatimukset saattaa aiheuttaa nuorelle epätoivoa ja ahdistusta. Oikeudet ilman vastuuta voivat puolestaan johtaa rajattomuuteen. Nuorten yksilöllinen kehitystahti tarkoittaa, että nuoret saattavat olla aivan eri kehitysvaiheissa, ja heidän tuen tarpeensa jo tällä perusteella aivan erilaiset keskenään. (Kosola & Marttinen 2021.)

Yksilöllisyyden merkitys on siis tässäkin elämänvaiheessa tärkeää. Myöhäisnuoruudessa saavutetaan kyky tulevaisuuden tavoitteiden asettamiseen sekä pitkäjänteiseen työskentelyyn tavoitteiden saavuttamiseksi. Niin henkilökohtaisen kuin sosiaalisenkin identiteetin etsiminen ja kehittyminen on keskeistä myöhäisnuoruudessa. Identiteetin kehittyminen on toisaalta elämän merkityksellisten vaihtoehtojen ja roolien etsintää ja toisaalta valittuihin vaihtoehtoihin sitoutumista. Keskeistä kuitenkin on, että käsitys tulevaisuudesta muodostuu nuorelle myönteiseksi. (Kosola & Marttinen 2021.)

Tällä hetkellä suoraan peruskoulusta ammattikouluun tai lukioon siirtyneet nuoret ovat syntyneet 2000-luvulla. Tätä sukupolvea, joka on syntynyt vuoden 1995 jälkeen kutsutaan nimellä Z-sukupolvi tai ”zoomerit”. Tämän Z-sukupolven ainutlaatuisena ja merkittävänä erona muihin sukupolviin on se, että teknologia kuten Wi-Fi-yhteydet, sosiaalinen media ja jatkuva viestintä, ovat olleet osa heidän elämäänsä alusta alkaen ja he myös käyttävät sitä rutiininomaisesti. ”Aina päällä ja saatavilla” - teknologisessa yhteiskunnassa kasvamisen seuraukset ovat vasta nyt tulossa esiin. Ja tämä näkyy muun muassa nuorten käyttäytymisessä, asenteissa ja elämäntavoissa. Nuorten identiteetti saattaa hyvinkin paljon riippua työstä. (Dimock 2018.)

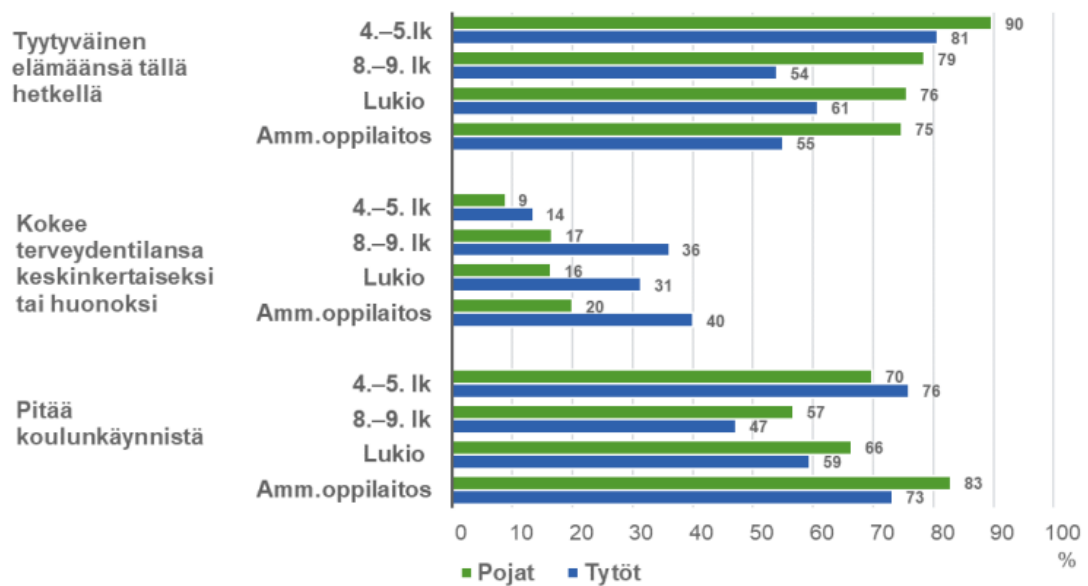
4.2 Nuorten hyvinvointi ja terveys

Suomessa tehdään joka toinen vuosi kouluterveyskysely, joka tuottaa seurantatietoa lasten ja nuorten terveydestä, hyvinvoinnista ja palveluista. Kysely tehdään perusopetuksen 4. ja 5. luokan oppilaille, perusopetuksen 8. ja

9. luokan oppilaille, lukion 1. ja 2.vuoden opiskelijoille sekä ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden alle 21-vuotiaille opiskelijoille. Kouluterveyskyselyn (2023) mukaan suuri osa nuorista kertoi olevansa tyytyväisiä elämäänsä. Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista tytöistä oli tyytyväisiä elämäänsä 60 prosenttia, pojista vastaavasti 79 prosenttia. Terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi kokeneiden osuudet ammattiin opiskelevilla nuorilla ovat valitettavasti koko ajan kasvaneet vuodesta 2015 lähtien. Vuoden 2023 kyselyssä tämä kasvu on onneksi taittunut ja terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi kokeneiden osuus oli lähes ennallaan vuoteen 2021 verrattuna. (Helenius & Kivimäki 2023.)

Vuoden 2023 kouluterveyskyselyssä uutena kysymyksenä selvitettiin monipaikkakipua, eli kivun tuntemista toistuvasti useassa eri kehon osassa. Kipu kertoo oppilaiden hyvinvoinnin haasteista ja se vaikuttaa heidän koulutyöhönsä. Lasten monipaikkakipu on tutkimusten mukaan yleistynyt 1990-luvulta lähtien. Tulosten mukaan yleisimmät kipukohtat olivat vatsa, niska/hartiaseutu, jalat ja pään alue. Huomattavaa tuloksissa oli, että jokaisen kipukysymyksen kohdalla ammattioppilaitoksissa opiskelevat tytöt kokivat kipua kyseenomaisessa kohdassa muita vastaajaryhmiä enemmän. (Helenius & Kivimäki 2023; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023a.)

Ammattiin opiskelevien nuorten kohdalla ei onneksi kouluterveyskyselyn tuloksissa ollut pelkästään huolestuttavia tuloksia. Alla olevasta kuvioista (Kuvio 1.) on hyvin nähtävillä muun muassa se, että vaikka koulunkäynnistä pitävien osuudet ovat pienentyneet lähes kaikilla kouluasteilla vuodesta 2019 lähtien, niin ammattiin opiskelevilla osuus on pysynyt samana. Yleisintä koulunkäynnistä pitäminen oli ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevilla pojilla (83 %) ja tytöillä (73 %). Vastaavat luvut lukiolaisilla pojilla oli 66 prosenttia ja tytöillä 59 prosenttia. Tämä kuvastaa ehkä myös sitä, että vaikka koettu terveys olisikin matala, on kouluympäristöllä suuri merkitys ammattiin opiskelevan nuoren elämässä. (Helakorpi & Kivimäki 2021; Helenius & Kivimäki 2023.)

Kuvio 1. Lasten ja nuorten kokema hyvinvointia kuvaavia indikaattoreita sukupuolen ja kouluasteen mukaan vuonna 2023, % (Lähde: Helenius & Kivimäki 2023).

Hyvät vuorovaikutussuhteet aikuisiin ja kavereihin, yhteisöllisyys, onnistumisen kokemukset oppimisesta, tunne omasta arvokkuudesta, vaikutusmahdollisuudet, mutkaton avunsaanti ongelmatilanteissa sekä viihtyisä oppimisympäristö tukevat ammattiin opiskelevan nuoren hyvinvointia ja mielenterveyttä. Tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat tärkeitä jokaisen mielenterveyden ja koko opiskeluyhteisön hyvinvoinnin kannalta. Tukemalla näitä edellä mainittuja asioita, voidaan edistää hyvää ilmapiiriä, opiskelijoiden akateemisia taitoja, itsetunnon kehittymistä, ristiriitojen ratkaisua, parantaa kaverisuhteita, oppilaitoksen ja kodin välistä yhteistyötä sekä kehittää oppilaitosta. (Perälä ym. 2015, 81.)

Myös terveellisillä elintavoilla on merkittävä vaikutus opiskelijan jaksamiseen, vireystilaan, sairauksien ehkäisyyn sekä yleiseen hyvinvointiin (Perälä ym. 2015, 85). Liikunta-aktiivisuuden on havaittu olevan myös yhteydessä parempaan koulumenestykseen ja paremman fyysisen kunnon olevan yhteydessä älykkyyteen ja tarkkaavaisuuteen. Valitettavasti liikunnan myönteisistä vaikutuksista huolimatta, ammattiin opiskelevista kolmannes

liikkuu erittäin vähän, ja paikallaanoloa kertyy osalle opiskelijoista jopa 75 prosenttia valveillaoloajasta. (Siekkinen ym. 2021b.)

Säännöllisen liikunnan harrastamisen tärkeyttä voisi tuoda esille yhdistämällä fyysisen kunnon merkityksen pohdintaa opiskelijoiden tulevaisuuden työnkuvaan ja ammattiedellytyksiin. Millaisia kunto-ominaisuuksia mikäkin opiskeltava ammatti edellyttää? Entä miten näitä ominaisuuksia liikunnan avulla voi harjoitella, jotta työkyky säilyisi hyvänä, työn tekeminen olisi turvallista, palautuminen olisi riittävää ja energiaa jäisi nauttia myös vapaa-ajasta? (Siekkinen ym. 2021a, 82–90.)

On todettu, että oppilaitosten hyvinvointiin liittyvien asioiden johtaminen sekä osaamisen kehittäminen vaikuttavat suoraan ammatillisen tutkinnon läpäisyyn, keskeyttämisten vähenemiseen sekä parempaan työelämään kiinnittymiseen (Opetushallitus 2019, 5). Yhtenä Opiskeluterveydenhuollon kehittämissuunnitelman (2018) tavoitteena olikin, että opinnoista putoamisvaarassa oleva opiskelija saa tukea jo varhain. Putoamisvaarassa olevien tunnistaminen on mahdollista jo varhain tunnettujen riskitekijöiden (kuten vetäytyminen, yksinäisyyden kokeminen, kiusaamiskokemukset, vanhempien päihdeongelmat) kartoittamisen avulla. Opinnoista putoamisen ehkäisy vaatii huomattavan monialaista yhteistyötä. (Milén 2014, 24–25.)

Nuorten yrittäjyys ja talous (NYT) erityisasiantuntija Lauri Vaaran mukaan nuoret voidaan jakaa kahteen ryhmään. Työelämämyönteisiltä nuorilta löytyy positiivista ja innostunutta työelämän odotusta, luottamusta omaan työelämäkykyihinkin sekä uskoa tulevaisuuteen. Toisen ryhmän on puolestaan vaikea innostua työelämästä tai oman tulevaisuuden rakentamisesta. Tätä ryhmää kuvaa tietynlainen näköalattomuus ja voimavarojen puute. Tulevaisuuskyselyn (2023) mukaan kolmannes (33 %) nuorista pelkää työelämän olevan liian raskasta itselle ja määrä on valitettavasti kasvanut joka vuosi. Työn kuormittavuuden syiksi nuoret vastasivat huolen siitä, etteivät tule ansaitsemaan töissä tarpeeksi rahaa sekä sen, että nuoret kokivat, ettei heillä itsellään ole tarpeeksi voimia ja jaksamista työelämää varten. Lisäksi työelämän

pelätään vievän liikaa aikaa muilta elämän osa-alueilta, kuten ihmissuhteilta ja harrastuksilta. Tämän vuoksi nuorten työelämään siirtymiseen tulisikin kiinnittää enemmän huomiota. (Nuorten yrittäjyys ja talous 2023b.)

Oppilaitoksilla on tärkeä rooli hyvinvoinnin edistämisessä, sillä suuren osan oppilaitoksissa viettäessään, nuoret saavat sieltä vaikutteita sekä omaksuvat uusia elintapoja ja asenteita, jotka edistävät terveyttä ja hyvinvointia aikuisiällä (Honkanen ym. 2014). Myös oppilaitoksen opettajien ja oppilaiden vuorovaikutussuhde on merkittävässä roolissa nuorten terveyden, voimavarojen ja opiskelijaterveyden tunnistamisessa (Suvanto ym. 2020). Kuten Mellanen Arto ja Mellanen Karoliina (2020) kiteyttävät asian hyvin: *”Organisaatiot eivät menesty loppuun palavan työntekijän kustannuksella vaan hyvinvoivan ja työstään nauttivan työntekijän ansiosta.”*

4.3 Nuorten urapolut ja urakehitys

Nuoruus on keskeinen elämänvaihe, ei vain aikuisiän terveyden ja siihen liittyvien elintapojen vaan myös ammattiuran muotoutumisen kannalta. Martikainen (2009, 9–10) määrittelee nuoren aikuisuuden elämänvaiheeksi, jossa elämän vastuut ja yksilön itselleen asettamat tavoitteet muuttuvat todellisuudeksi. Näitä vastuita ja tavoitteita ovat muun muassa koulutus, työpaikka, oma asunto ja sosiaaliset suhteet.

Peruskoulun jälkeen nuorten seuraava opintoaste on toisen asteen koulutus, johon kuuluvat ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus. Ammatillisen koulutuksen tutkintoja ovat ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot sekä erikoisammattitutkinnot. Ammatillisessa koulutuksessa aloittavien kanssa laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, jossa sovitaan opintojen sisällöstä, aikataulusta ja opiskelutavoista. Ammatillista koulutusta voidaan järjestää oppilaitosten esimerkiksi lisäksi työpaikoilla oppi- ja koulutussopimuksella, ja koulutukseen voivat hakeutua sekä nuoret että aikuiset. Ammatillisen tutkinnon suorittaneilla on kelpoisuus hakea jatko-

opintoihin ammattikorkeakouluun sekä yliopistoon. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023.)

Nuorille suunnattua koulutus- ja uravalintamateriaalia on saatavilla runsaasti. Tietoa löytyy niin oppilaitosten omilta internet-sivuilta kuin valtakunnallisilta sivustoilta, kuten opintopolku.fi ja ammattinetti.fi, joista löytyy tietoa muun muassa eri ammateista, koulutusmahdollisuuksista sekä opiskelijahaastatteluja. Nuoruuteen saattaa kuitenkin liittyä paljon epävarmuutta koulutuksellisten ja työelämän monien mahdollisuuksien takia. Koulutuksen ja työelämän pirstaleisuus tuo jatkuvasti eteen uusia mahdollisuuksia. Joillekin nuorille tämä saattaa aiheuttaa lisää ahdistusta, varsinkin jos tulevaisuuden toiveammatti ei ole vielä selkiytynyt. (Kuurila 2014, 49.)

Urasuunnittelu vaatii myös nuoren omaa kiinnostusta ja motivaatiota asiaan. Ja jotta nuori pystyy pohtimaan omia kiinnostuksen kohteitaan ja asettamaan itselleen realistisia tavoitteita, tulee nuoren ymmärtää myös elinikäisen oppimisen merkitys. Tällöin uranhallintataidot ovat tärkeässä osassa määrittämässä tulevaisuutta. Näiden uranhallintataitojen avulla kyetään suunnittelemaan omaa uraa aina koulutuksesta työelämään kiinnittymiseen sekä jatkuvaan itsensä kehittämiseen asti (Kuurila 2014, 49.)

Marttinen (2017) toteaa väitöskirjassaan, että uratavoitteeseen liittyvät menestysodotukset, tavoitteen eteen ponnistus sekä tavoitteeseen liittyvä stressi ovat yhteydessä myöhempään työidentiteetin kehitykseen. Henkilökohtaiset tavoitteet ovat tutkimuksen mukaan osoittautuneet käytännöllisiksi apuvälineiksi, kun arvioidaan ja tuetaan nuorten aikuisten identiteetin kehittymistä sekä hyvinvointia. Tämä tukee Luotsi-hankeen ajatusta siitä, että nuorten omista ajatuksista ja tavoitteista lähtevät väyläopinnot auttavat nuoren hyvinvointia ja urakehityksessä (Turun AMK 2023a).

Koulutuspolun edetessä opiskelun vaatimukset ja työmäärä lisääntyvät, mikä edellyttää nuorelta uudenlaista vastuuta sekä ajanhallinnan taitoja. Nuorelle itselleen sopivien opiskelutekniikoiden ja -strategioiden löytäminen ei aina ole helppoa ja opiskelijat saattavat tarvita siinä tukea. Opiskelu-uupumukseen

kuuluva väsymys ennustavaa paitsi sen hetkistä ylikuormittumista myös myöhempiä riittämättömyyden tunteita. Siksi vuorovaikutus- ja stressinhallintataidot, kyky tehdä valintoja sekä sietää epävarmuutta ovat jaksamisen näkökulmasta olennaisia asioita. Ongelmat henkilökohtaisessa elämässä, terveydessä, ihmissuhteissa tai toimeentulossa saattavat myös vaikuttaa opiskelun etenemiseen. (Tuovila ym. 2021, 44–45.)

Ammattiin opiskelevien nuorten hyvinvointiin on tärkeää kiinnittää huomiota tietysti koulutuksen ajan, mutta myös koulusta valmistumisen kynnyksellä. Siirtyminen koulusta työelämään on vaativa ajanjakso nuoren elämänkulussa erityisesti siksi, että tänä aikana tehdyillä koulutuspäätöksillä on pitkäaikaisia seurauksia useilla elämänalueilla niin yhteiskunnan kuin nuoren omankin tulevaisuuden kannalta tärkeää, että nuori luottaa omiin kykyihinsä eli kokee minäpystyvyyttä. Tämä minäpystyvyyden ja itseluottamuksen on tutkittu vaikuttavan sopeutumiseen työelämään siirtymisessä. Niillä nuorilla, joilla on korkea minäpystyvyys, auttaa se nuoria etenemään uratavoitteissaan paremmin verrattuna niihin, joilla on matalampi minäpystyvyys. (Dietrich ym. 2021; Findeisen ym. 2022.) Luotsi-hankkeen väyläopintojen prosessien kehittäminen tukee todennäköisesti nuorten hyvinvointia. On nimittäin useita tutkimustuloksia siitä, että jo pelkkä lisäkouluttautuminen vaikuttaa myönteisesti nuorten terveyteen ja hyvinvointiin. Toisin sanoen, terveyden edistäminen ja hyvinvointi kasvaa, mikäli nuori jatkaa opiskelua. (Sironi 2019; Salmela-Aro & Tuominen-Soini 2010; Reuter ym. 2022.)

Jo opiskeluiden aikana tulisi siis kiinnittää huomiota tulevaan työhyvinvointiin. Työhyvinvointiin liittyy vahvasti myös työn imu. Työn imu tarkoittaa myönteistä tunnetilaa, jossa ihminen kokee olevansa työssään tarmokas, omistautunut ja uppoutunut. Ihminen kokee työstään innostumisen tunteita sekä työn merkityksellisyyden. Työn imulla tiedetään olevan monia positiivisia vaikutuksia muun muassa hyvään työsuoritukseen, fyysiseen terveyteen sekä mielenterveyteen. Työn imua on todettu olevan enemmän ihmissuhdeammateissa kuin teollisessa työssä. Työterveyslaitoksen tutkimusprofessori Jari Hakasen mukaan työn imulle tärkeimpiä työn voimavaroja

ovat se, että työssä voi käyttää monipuolisesti taitojaan, oppia uutta ja kehittyä sekä se, että näkee aikaansaannokset työssään (Työterveyslaitos 2023.)

Tarve sosiaali- ja terveysalan työntekijöistä kasvaa koko ajan, ja tämän myötä myös työhyvinvoinnin merkitys kasvaa: miten pitää nuoret ammattiin valmistuneet työelämässä mukana. Etenkin sosiaali- ja terveysalalla työn kuormittavuus, palkkataso sekä mediassa esiintyneet negatiiviset uutiset vaikuttavat varmasti siihen, miten jatkossa nuoret valitsevat koulutusalaansa. Toisaalta tätä kasvavaa sote-alan työntekijäpulaa yritetään kovasti ratkaista. Esimerkiksi STM on vuoden 2024 alussa myöntänyt hyvinvointialueille valtionavustuksia sote-henkilöstön työnjakoa uudistaviin pilotteihin sekä työkykyä tukevaan toimintaan. STM:n tarkoitus on näiden sote-alan veto- ja pitovoiman parantamiseen tähtäävien toimien avulla helpottaa huolestuttavaa henkilöstöpulaa. (Valtioneuvosto 2024.)

Turun yliopiston hoitotieteen professorin Mari Kangasniemen mielestä työkuulttuurin täytyy hoitoalalla muuttua, jotta uudet sukupolvet kokevat sen nykyelämän toiveita vastaavaksi uravalinnaksi. Kangasniemi esittää ratkaisuksi palkkatason nostamista työn vaatavuutta vastaavaksi, mahdollisuuden urakehitykseen, työolojen nykyaikaistamisen sekä riittävät henkilöstöresurssit. (Lehtokari & Manninen 2022.) Aalto-yliopiston ja Hankenin innovaatiojohtamisen professori Välikangas puolestaan ennustaa, että rohkeasti ajatteleva Z-sukupolvi on tietoisia individualisteja, ja tulevaisuudessa työtä räätälöidäänkin yhä enemmän tekijöiden toiveisiin ja kykyihin sopivaksi, eikä toisin päin. (Rusila 2014.)

Vuonna 2023 sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon aloituspaikkoja oli 4901 ja paikan vastaanotti vain 2901. Vertailuksi; vuonna 2015 aloituspaikkoja oli 5713 ja opiskelupaikan otti vastaan 4962. Vaikka aloituspaikkoja oli vuonna 2015 vajaa tuhat enemmän kuin vuonna 2023, paikan vastaanottaneiden määrä on pudonnut noin 2000:nella opiskelijalla. (Opetushallinnon tilastopalvelu 2023.) Määrä on huolestuttava nykyinen hoitoalan työvoimapula huomioiden. Hoitoalan vetovoiman ylläpitäminen on tärkeää, jotta saadaan lähihoitajat opiskelemaan

sosiaali- ja terveydenhuoltoalaa. Vetovoiman lisäksi tarvitaan työntäjiltä pitovoimaa ja keinoja, joilla työntekijät saadaan pysymään töissä hoitoalalla. (Holmberg 2020.)

Myös sosiaali- ja terveysalan ammattijärjestö Tehyn tutkimuspäällikkö Juha Kurtti kertoo, että mielikuvat hoitoalasta ovat muuttuneet, ja se vaikuttaa koulujen hakijamääriin. Lisäksi muun muassa keskustelu vanhustyöstä heijastuu koko alalle ja vaikuttaa alan vetovoimaan. Mediassa runsaasti esillä olleesta hoitoalan kuormittavuudesta ja uupumuksesta kirjoittelu ei lisää alan houkuttavuutta. (Rautavuori 2020.)

4.4 Väyläopinnot Turun ammatti-instituutissa

TAI ja Turun AMK ovat yhteistyössä kehittäneet sosiaali- ja terveysalan väyläopintoja. Väyläopintopolulla sosiaali- ja terveysalaa opiskeleva voi suorittaa ammattikorkeakouluopintoja jo osana lähihoitajaopintoja. Samalla nuori kartuttaa lähihoitaja-tutkinnon osaamispisteitä sekä parantaa opiskeluvälmiuksia mahdollisia jatko-opintoja ajatellen. (TAI 2023b; Turun AMK 2023c.)

Tässä laajuudessaan väyläopinnot ovat vielä suhteellisen uusi koulutusmuoto. Kaikille toisen asteen ammattitutkinnoissa on mahdollisuus opiskella väyläopintoina 15 opintopistettä. Mutta vasta syksystä 2022 lähtien TAI:ssa sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon osana on ollut mahdollista hakea 35 opintopisteen väyläopintoihin. Kaikki nämä 35 opintopisteen väyläopinnot sisältyvät lähihoitajaopintokokonaisuuteen, eikä näin ollen pidennä ammatillisia opintoja. Mikäli opiskelija päättää jatko-opiskella, saa nämä väyläopintojen 35 opintopistettä kokonaisuudessaan hyväksiluettua Turun AMK:n sosiaali- ja terveysalalla, ja muillakin aloilla hyväksiluetaan vähintään 15 opintopistettä. Tämä siis nopeuttaa jatko-opintojen etenemistä. (TAI 2023b.)

Väyläopinnot toteutetaan yhteistyössä TAI:n sekä Turun AMK:n opettajien välillä. Opinnot sisältävät muun muassa hoitotyön perusosaamisen, tutkimusmetodiikan sekä lisääntymis- ja kasvatusterveysten kursseja. Osa opinnoista on verkko-opetuksena, osa lähiopetuksena. Lisäksi osa opinnosta suoritetaan Turun AMK:n tiloissa. Myös tämä tutustuttaa lähihoitajaopiskelijoita paremmin ammattikorkeakoulun koulutaloon, tapoihin ja opetukseen. (TAI 2023b; Turun AMK 2023c.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

5.1 Opinnäytetyön menetelmä ja aineisto

Tämä opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus. Hankkeen kautta saatu ammattiin opiskelevien nuorten urapolkuajatuksia -aineiston analyysi tapahtui induktiivista sisällönanalyysinä mukaillen. Sisällönanalyysissä tarkoituksena on saada tekstiaineistosta esille tiivistetty ja yleistettävä kuvaus tutkittavasta asiasta. Induktiivinen tarkoittaa sitä, että ensin kerätään ja analysoidaan tietoja ja vasta sen jälkeen rakennetaan teoria selittämään havaintoja. Sisällönanalyysissä tavoitteena on kuvata tutkimusaineisto tiivistetyssä, pelkistetyssä ja yleisessä muodossa. Mitään yhtenäistä ohjetta aineiston analyysin tekemiseen ei ole. Sisällön analyysissä on kuitenkin olennaista, että tutkimusaineistosta erotetaan samankaltaisuudet ja erilaisuudet, ja näitä asioita halutaan kuvata tiivistetysti sanallisessa muodossa. Tällöin aineistoa kuvaavien luokkien tulee olla toisensa poissulkevia sekä yksiselitteisiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Laadullisen tutkimuksen kulmakivenä saattaa olla se, että aineisto on laaja ja mielenkiintoinen, mutta kaikkia asioita ei voi tutkia yhden tutkimuksen puitteissa. On valittava tarkasti rajattu alue, jottei tutkimus ala rönsyilemään. Toisaalta Luotsi-hanke on jo rajannut aihealueet pienemmiksi osiksi. Aineistolähtöisessä analyysissä pyritään tekemään aineistosta teoreettinen kokonaisuus. Tällä tarkoitetaan sitä, että luokitukset otetaan aineistoista tutkimuskysymysten mukaisesti. Aiemmalla tiedolla tai havainnoilla ei kuitenkaan saa olla merkitystä tämän analyysin tai lopputuloksen kanssa. Sisällönanalyysissä analysoidaan kirjoitettua, nähtyä tai kuultua sisältöjen aineistoa. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Tämän opinnäytetyön tutkimuksen kohteena olivat TAI:ssa opiskelevat nuoret. Aineisto kerättiin nuortenraati-työpaja-tyyppisesti. Vuoden 2023 helmi- ja maaliskuussa tapahtuneet ammattiin opiskelevien haastattelut tehtiin Luotsi-hankkeen kautta nuortenraati-työpajoina. Ammatti-instituutin toimitilassa pidettiin työpajoja yhteensä neljänä eri päivänä: 6.2, 13.2, 15.2. ja 28.2.2023. Yhteensä osallistujia näihin työpajoihin osallistui tasan 60 opiskelijaa. Kaikki

haastateltavat opiskelivat sosiaali- ja terveystieteiden alalla, ja heidän tarkoituksenaan oli valmistua lähihoitajaksi keväällä 2024.

Ensin nuoret saivat kirjoittaa isoihin postereihin (Liite 1) kysymysten alle ajatuksiaan urapoluista sekä työhyvinvoinnista. Nämä postereiden kysymykset oli laadittu Luotsi-hankkeessa heti hankkeen alkaessa tammikuussa 2023. Seuraavaksi jokainen sai noin kolmen hengen pienryhmissä keskustella keskenään näistä postereiden teemoina olleista urapolkumahdollisuuksista, työhyvinvoinnista sekä omista ajatuksistaan ja kokemuksistaan kyseenomaisista asioista. Tämän jälkeen käytiin vielä yleisesti koko ryhmän kesken keskustelua siitä, mitä ajatuksia kysymykset ja aiheet herättivät.

Opinnäytetyön tutkimusosuutta tehtiin osana Luotsi-hankkeen BIKVA-mallinnusta, eli näkemykset ja kokemukset etenivät vaiheittain ylemmille tasoille. BIKVA-mallin mukaisesti kohderyhmältä kerättiin tietoa ryhmähaastattelun muodossa. Haastattelut toteutuivat teemahaastatteluina, ja kysymykset perustuivat tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen sekä tutkimuskysymyksiin. (Krogstrup 2004, 11; THL 2023b.)

Luotsi-hankkeessa lähtökohtana olivat ammattiin opiskelevien nuorten näkemykset työhyvinvoinnista ja urapolkumahdollisuuksista. Hankkeessa aloitettiin ensin nuorten asiakasraadeista, joissa nuoret kertoivat vapaasti oman näkemyksensä käsiteltävästä aiheesta. Näiden nuorten haastattelujen jälkeen tulokset vietiin ylemmälle tasolle eli hankkeessa edettiin sosiaali- ja terveystieteiden sekä kasvatustieteiden ammattilaisten näkemyksiin. Lopuksi näiden kaikkien ryhmien tulokset koottiin yhteen ja yhteenvedon pohjalta luotiin ehdotukset ja mallinukset tulevista uusista väyläopintomahdollisuuksista.

5.2 Aineiston analyysi

Tässä opinnäytetyössä aineiston analyysinä käytettiin hankkeen kautta jo aiemmin tehtyä nuorten haastatteluista saatua aineistoa. Kuten Hirsjärvi ym. (2004, 161) kertovat, laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän

ja tutkittavan kohteen kuvaaminen mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullinen sisällönanalyysi voidaan jakaa joko induktiiviseen (yksittäisestä yleiseen) tai deduktiiviseen (yleisestä yksittäiseen) analyysiin. Tämän aineiston analyysin menetelmäksi valikoitui aineistolähtöinen induktiivinen sisällön analyysi. Tällöin aineistolta kysytään tutkimusongelman mukaisia kysymyksiä.

Aineiston analyysi tapahtui vaiheittain alkaen aineistoon perehtymisellä ja alkuperäisten ilmaisujen etsimisellä. Nuorten työpajoista saadut aineistot kirjoitettiin ensin auki eli litteroitiin. Sen jälkeen aineisto redusoiitiin (pelkistettiin), jolloin nuorten haastatteluista nostettiin esille tutkimukselle oleelliset kohdat ja pelkistettiin kirjoittamalla ne uudestaan tiivistettyyn muotoon. Tämän jälkeen tapahtui klusterointi eli pelkistetyt ilmaukset ryhmiteltiin niin, että samaa tarkoittavia ominaisuuksia, yhdistetään saman luokan alle ja tämä luokka saa nimensä sen sisällön mukaan. Kun kaikki pelkistetyt ilmaisut ovat klusteroitu, aineistolle suoritettiin abstrahointi eli tuotettiin näiden pohjalta teoreettisia käsitteitä ja linkitettiin samankaltaisia luokkia alaluokiksi. Viimeisessä vaiheessa alaluokista muodostettiin yläluokkia. Kaikki nämä edellä mainitut luokat nimettiin aineistoa kuvaavalla otsikolla. Tällaisen luokittelun ja analysoinnin avulla aineisto siis ryhmiteltiin erilaisiin luokkiin eli kaikki vastaukset laitettiin samankaltaisuuden ja yhtäläisyyden perusteella saman luokittelun alle. Luokittelulla aineisto tiivistetään ja selkeytetään. Tästä menetelmästä käytetään nimeä aineistolähtöinen eli induktiivinen analyysi. (Tuomi & Sarajärvi 2018; Jyväskylän yliopisto 2023.)

Tämän opinnäytetyön tutkimustehtävänä oli selvittää ammattiin opiskelevien nuorten urapolkuajatuksia ja tulevaisuuden odotuksia. Aineiston analyysissä lähdettiin ensin liikkeelle postereissa (liite 1) esitetty kysymys yksi kerrallaan läpi. Kaikki kysymykset olivat avoimia kysymyksiä. Ensin kaikki vastaukset listattiin Excel-taulukkoon jokainen oman kysymyksen alle. Sitten alkuperäisistä ilmauksista tehtiin pelkistetty ilmaisu. Tämän jälkeen aloitettiin klusteroimaan vastauksia nuorilta esitettyjen kysymysten mukaan ja luokiteltiin vastaukset laittamalla samankaltaiset käsitteet samaan ryhmään. Näin muodostuivat alaluokat. Alaluokat yhdistettiin yläluokiksi. Tämä selkeytti ja tiivisti aineiston.

Taulukossa 2 on esitetty esimerkki aineiston analyysin vaiheista, kohdassa.

”Missä näet itsesi 10 vuoden päästä?”. Koko aineiston analyysin tuloksista tehty yhteenveto esitettiin Luotsi-hankkeen päätösseminaarissa.

Taulukko 2. Esimerkki aineiston analyysistä kohdassa ”Missä näet itsesi 10 vuoden päästä?”

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
”opinnot valmiina ja työelämässä”	valmistunut, työelämä	työelämä	toimeentulo
”vapaa-ajalla mahdollisista lapsista huolehtiminen ja rentoutuminen!	vapaa-aika, lapset, rentoutuminen	vapaa-aika, perhe-elämä	sosiaalinen elämä
”mahdollisesti jatko-opiskelemissa, yrittäjänä?”	jatko-opiskelu, yrittäjä	jatko-opiskelu, yrittäjäyys	toimeentulo
”töissä mieluisassa paikassa”	mieluisa työ, työelämässä	työn mielekkyys, työelämä	työn mielekkyys toimeentulo
”näen itseni sairaalassa lähihoitajana”	lähihoitaja	työelämä/turvattu toimeentulo	toimeentulo

6 TULOKSET

6.1 Opiskelijoiden toiveet tulevaisuuden työltä

Ensimmäisen, "Mitä toivon tulevaisuuden työltäni?" -kysymyksen aineistonanalyysissä päädyttiin kaikkiaan kolmeen yläluokkaan: toimeentuloon, työyhteisön merkitykseen sekä vapaa-aikaan. Ammattiin opiskelevat nuoret toivoivat myös hyviä työkavereita sekä kannustavaa esihenkilöä.

Seuraavaksi ammattiin opiskelevat nuoret vastasivat kysymykseen: "Mitä tekijöitä arvostan työssäni?" Yläluokkia olivat työelämä, yrittäjäyys, omaisuus, sosiaalinen elämä ja hyvät työkaverit. Myös esihenkilön merkitys näkyi nuorten ajatuksissa ja yleisestikin hyvä ilmapiiri koettiin tärkeäksi. Mieluisa työ mainittiin useassa vastauksessa, mutta hieman eri sanoin. Muita yksittäisiä vastauksia tulevaisuuden työltä olivat vapaa-aika, lemmikit työpaikalla sekä lasten parissa työskentely.

6.2 Opiskelijoiden ajatuksia ja käsityksiä urapolusta

Toisessa kohdassa nuoret vastasivat kysymykseen: "Mitä urapolku tarkoittaa?". Tähän kaikki nuoret vastasivat hyvin samalla lailla. Hajontaa ei juuri tullut. Urapolku liittyi nuorten mielestä vahvasti henkilökohtaiseen urasuunnitteluun, työvuosiin aikajanana, lisäkoulutukseen sekä uralla etenemiseen. Myös urapolun suunnitelmallisuus sekä tietojen ja osaamisen lisääminen näkyi suuressa osassa vastauksia. Lisäksi hyvä eläke mainittiin vastauksissa.

Urapolku liittyi erityisesti henkilön omaan motivaatioon: haluan opiskella ja jatkaa opintoja eteenpäin. Nuoret tiedostivat, että urapolkumahdollisuuksia on paljon. Nuorten mielestä niistä voisi keskustella enemmänkin jo opintojen aikana.

6.3 Opiskelijoiden unelmien urapolku

Kolmas kysymys nuorille oli: ”Millainen on unelmiesi urapolku?” Urapolun suunnitelmallisuus näkyi myös näissä vastauksissa. Nuoret haluavat saavuttaa sen, mitä ovat tavoitelleet ja mistä ovat unelmoineet. Urapolkuun liittyviä yläluokkia olivat opiskeluvuodet, työvuodet sekä osaamisen kehittyminen ja eteneminen työelämässä. Unelmien urapolkuun miellettiin vahvasti työn mielekkyys ja monipuolisuus. Myös työn arvostettavuus kuului työoloihin liittyviin asioihin, joista nuoret unelmoivat.

Opiskelijat arvostavat jatkuvaa oppimista, ja tiedostavat mitä se tarkoittaa. ”Urapolku vie elämässä eteenpäin”, todettiin yhdessä vastauksessa. Lisäksi unelmien urapolku linkittyy vahvasti hyvinvointiin, taloudelliseen pärjäämiseen ja selkeisiin suunnitelmiin. Muutamat ammattiin opiskelevat nuoret pohtivat jopa alan vaihtoa terveydenhuoltoalalta kokonaan toiselle alalle.

6.4 Opiskelijoiden näkemykset ja toiveet omasta tulevaisuudestaan

Neljäs kysymys nuorille oli: Missä näet itsesi kymmenen vuoden päästä? Yläluokiksi muodostuivat työelämä, jatko-opiskelu sekä sosiaalinen elämä. Valtaosa nuorista näki itsensä erilaisissa hoitoalan töissä, kuten ensihoitajana ja terveyskeskuksessa. Painopiste oli kuitenkin siinä, että työ on mukavaa ja itselle mieluisaa. Tässäkin kysymyksessä, kuten aiemmissakin näkyi vahvasti jatko-opiskelu. Osa nuorista vastasi muun muassa pelkällä ammattinimikkeellä, joka vaatii jatko-opiskelua. Näitä ammatteja olivat opettaja, toimintaterapeutti sekä fysioterapeutti. Myös oman yrityksen perustamisen mainitsi muutama nuori.

Ammattiin opiskelevat nuoret näkivät 10 vuoden päästä olevan ajankohtaista myös perheen perustaminen; puoliso ja lapset vastattiin useamman kerran. Myös omasta kodista, lemmikeistä sekä varallisuuden kartuttamisesta haaveiltiin. Fyysisesti rasittavaa sosiaali- ja terveysalaa on mahdollisesti

pohdittu myös hoitotyön huonojen puolien kautta: yksittäisessä vastauksessa oli pohdittu jopa 10 vuoden päästä nuoren mahdollisesti olevan varhais- tai työkyvyttömyyseläkkeellä.

Viides kysymys oli: ”Mitä toivot tulevaisuudelta?”. Tässäkään kohtaa ei suurta hajontaa tullut. Valtaosa vastauksista liittyi omaan terveyteen ja hyvinvointiin; nuoret haluavat terveen ja pitkän elämän. Terveyteen liittyvissä vastauksissa näkyi selkeästi erityisesti oma mielenterveys ja siitä huolehtiminen.

Toisena suurena kokonaisuutena nuorten toiveet tulevaisuudelta olivat toimeentulo sekä varallisuus. Toimeentuloon laskettiin muun muassa hyvä palkka sekä hyvät työsuhde-edut. Lisäksi sosiaaliset suhteet koettiin tärkeinä: oma perhe, läheiset ystävät sekä työkaverit mainittiin monessa vastauksessa. Varallisuus ja omaisuus näkyi vastauksissa myös selkeästi. Eniten haaveiltiin omasta asunnosta. Varallisuus- pääluokkaan laskettiin myös lemmikit, auto, ulkomaan asunto, vapaa-aika ja matkustaminen.

6.5 Työhyvinvointiin vaikuttavat tekijät

Kuudes ja viimeinen kysymys oli: ”Mitkä tekijät vaikuttavat työhyvinvointiin?”. Yläluokiksi muodostuivat työilmapiiri, työolot sekä elämäntavat. Vastauksien mukaan työhyvinvointiin vaikuttaa se, että työ on mielekästä, työssä viihtyy ja työstä innostuu. Muita työhyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ammattiin opiskelevien nuorten mielestä olivat työkaverit, esihenkilö, palkka sekä työmäärä. Nuoret kokivat, että työhyvinvointia lisää omasta hyvinvoinnista huolehtiminen, ja että se on jopa tärkein tekijä työhyvinvoinnin kokonaisuudessa.

6.6 Yhteenveto tuloksista

Tässä aineistossa teemaksi nousivat elämänlaatua parantavat tekijät, jotka olivat toimeentulo, sosiaalinen elämä (perhe, ystävät, työkaverit) ja vapaa-aika. Toiseksi isoksi teemaksi nousi työhyvinvointia lisäävät tekijät, jotka koostuivat työoloista, toimeentulosta sekä työn mielekkyydestä. Lisäksi muita tällaisia työhyvinvointia lisääviä tekijöitä olivat työyhteisö sekä työn monipuolisuus.

Toimeentulo, mielekäs työ, sosiaaliset suhteet sekä jatko-opiskelu näkyivät suurena teemana jokaisen kysymyksen kohdalla. Toisaalta halutaan helppoa toimeentuloa, toisaalta työn pitää olla mielekästä, jotta työssä jaksaa olla. Seuraavan sivun taulukossa (Taulukko 3) on esitelty yhteenveto nuorten vastauksista syntyneistä sisällön analyysin tuloksista, jotka esitettiin myös Luotsi-hankkeen päätösseminaarissa.

Taulukko 3. Yhteenveto sisällön analyysin tuloksista

MITÄ TOIVON TULEVAISUUDEN TYÖLTÄNI?	MITÄ TEKIJÖITÄ ARVOSTAN TYÖELÄMÄSSÄ?	MITÄ URAPOLKU TARCOITTAÄ?
<ul style="list-style-type: none"> - Toimeentulo - Hyvä työyhteisö (kannustava esihenkilö + kivat työkaverit) - Vapaa-ajan mahdollistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> - Hyvä ilmapiiri - Mieluisa työ - Vapaa-ajan mahdollistaminen - Yrittäjyys - Varallisuuden kartuttaminen - Hyvä työyhteisö - Hyvä esihenkilö 	<ul style="list-style-type: none"> - Henkilökohtainen urasuunnittelu - Työvuodet aikajanana - Lisäkoulutus - Uralla eteneminen - Hyvä eläke
MILLAINEN ON UNELMIENI URAPOLKU?	MISSÄ NÄEN ITSENI 10 VUODEN PÄÄSTÄ?	MITKÄ TEKIJÄT VAIKUTTAVAT TYÖHYVINVOINTIINI?
<ul style="list-style-type: none"> - Suunnitelmallinen - Opiskeluvuodet - Työvuodet - Osaamisen kehittyminen - Eteneminen työelämässä - Työn mielekkyys ja monipuolisuus - Taloudellinen pärjääminen - Alan vaihto 	<ul style="list-style-type: none"> - Mukava ja mieluisa työpaikka - Toimeentulo (palkka + työsuhde -edut) - Jatko-opiskelu - Yrittäjyys - Hyvät sosiaaliset suhteet - Terve ja pitkä elämä - Hyvä mielenterveys - Varallisuuden kartuttaminen 	<ul style="list-style-type: none"> - Työilmapiiri - Työolot - Omat elämäntavat - Palkka - Työmäärä

7 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyön aihe tuli Luotsi-hankkeelta, ja hyväksytin opinnäytetyön suunnitelman ohjaavalta opettajalta. Tutkimustietoa nuorten hyvinvoinnista on valtavasti saatavilla, mutta vain lähihoitajaopiskelijoille suunnattuja urapolkuun liittyviä tutkimuksia ei juurikaan ole tehty. Vaikka Covid 19-pandemia on vasta hiljattain ohittunut, haluttiin jättää mahdollisen koronaviruksen vaikutuksen opiskelijoiden hyvinvointiin liittyvän analyysin kokonaan pois. Siitä aiheesta on jo runsaasti tehty tutkimuksia ja ajattelin, ettei tämä opinnäytetyö anna koronapandemian vaikutuksesta opiskeluun enää uutta lisäarvoa. Ja toisaalta, Covid 19-virukseen liittyviä kysymyksiä ei tässä aineistossa ollut lainkaan.

Tieteellinen tutkimus voi olla eettisesti hyväksyttävää ja luotettavaa vain, jos tutkimus on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön (HTK) mukaisesti. Koko tämän opinnäytetyön aikana tuli pitää mielessä projektin eettiset ja luotettavuuskysymykset, ei vain projektin lopussa. Tätä opinnäytetyötä ohjasivat hyvän tieteellisen käytännön ohjeistamat eettiset peruseriaatteen, joita ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. Tutkimuseettikan luotettavuuden kriteerejä ovat totuusarvo, sovellettavuus, pysyvyys, neutraalisuus sekä mahdollinen toistettavuus. Kirjallisuuskatsaus vaati aiheen monipuolista tarkastelua, sen selkeää ja johdonmukaista esittämistä sekä lähdeaineiston luotettavuuden vahvistamista. Luotettavuutta vahvistavat käytettyjen lähteiden ajankohtaisuus sekä niiden avoin saatavuus. (Arene ry 2020; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023.)

Hankkeen kautta jo etukäteen toteutettu aineistonkeruu oli tehty rehellisesti eli tutkimuksen kohteena olevat nuoret tiesivät, ettei heitä yksilöidä ja heidän nimettömyytensä taataan. Tässä opinnäytetyössä sekä koko Luotsi-hankkeessa ei kerätty eikä käsitelty henkilötietoja, joten henkilötietojen keräämistä, tallennusta, säilytystä eikä tuhoamista tehty. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on määritellyt, että yli 15-vuotiaat nuoret voivat itsenäisesti päättää tutkimukseen osallistumisesta ilman erillistä huoltajan suostumusta. Ja koska kaikki opiskelijat olivat yli 15-vuotiaita, ei näin ollen tässä opinnäytetyössä

vanhempien suostumusta tarvittu. Haastatteluiden toteutuksessa huolehdittiin, että tutkimuksesta annettava tieto oli alaikäisille ymmärrettävässä muodossa. Jokainen opiskelija osallistui vapaaehtoisesti pidettyihin nuortenraateihin. (TENK 2023.)

Eettisyyteen kuuluu tietysti myös se, että opinnäytetyön teksti on tekijän omaa. Plagiatintunnistus-ohjelmaa tulee käyttää opinnäytetöiden tarkastukseen ennen kuin työ lähetään arvioitavaksi. Tällä plagiatintunnistus-ohjelmalla varmistetaan opinnäytetyön alkuperäisyys hyvän tieteellisen käytännön mukaan. (Arene 2020)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli myös edistää omaa oppimisprosessia ja vahvistaa tietämystä aiheesta sekä syventää tietoa käsittelemästä aiheesta. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu lisäksi työhön sitoutuminen huolellisesti, rehellisesti ja läpinäkyvästi. (TENK 2023.)

Koko opinnäytetyön luotettavuutta arvioitaessa on hyväksyttävä se, että kaikki tutkimus on tekijän tekemää rakennelmaa ja joku toinen voisi tehdä samasta materiaalista hieman toisen näköisen tuotoksen. Tämän vuoksi laadullinen tutkimus on aina yhdenlainen versio tutkittavasta aiheesta, eikä siihen voi koskaan täysin luottaa. Etenkin yläkäsitteitä luodessa toinen saattaisi ottaa esille toisenlaisen näkökulman. Opinnäytetyössä tulee tarkkaan harkita tutkimusprosessin elementtejä ja vaiheita sekä kuvata aineiston hankintaa ja analyysia. Nämä lisäävät tutkimuksen pätevyyttä ja luotettavuutta. Mielestäni nämä neljä eri nuortenraati-haastattelukertaa olivat riittävät määrällisesti. Jo tässä määrässä huomasi, että aineisto alkoi saturoitumaan, eli vastaukset alkoivat toistua eikä uusia vastauksia enää tullut. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2019.) Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan saturaation käsite puolestaan voidaan liittää tulosten yleistettävyyteen: aineiston alkaessa toistaa itseään, voidaan jo pienestäkin aineistosta tehdä yleistyksiä.

Tutkimuksen yleistettävyyttä ja ulkoista validiteettia saattaa heikentää haastattelujen aineistonkeruun rajoittuminen vain yhteen oppilaitokseen. Toisaalta näiden väyläopintojen kehittäminen oli tarkoitettu ainakin nyt aluksi vain TAI:lle, ei koko Suomelle. Tutkimuksen perusjoukko oli kohtaisen hyvän

kokoinen (n= 60), mikä osaltaan mahdollistaa tutkimustulosten yleistettävyyden. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2019.)

Kirjallisuuskatsauksessa käytiin runsaasti läpi myös kansainvälisiä tietokantoja, kuten PubMed, Cinahl Complete ja Cochrane Library. Tietokannoista löytyikin runsaasti tietoa yleisesti opiskelijoiden hyvinvoinnista sekä myös työhyvinvoinnin näkökulmasta. Lähihoitajan ammattitutkintoa ei kuitenkaan voi sellaisenaan verrata muiden maiden vastaaviin hoitaja-ammatteihin, joten vertailu niiden ja suomalaisen lähihoitaja-tutkinnon välillä ei olisi ollut järkevää. Lisäksi, koska Luotsi-hankkeen tarkoitus oli luoda uusia väyläopinto-mahdollisuuksia Turun AMK:un, haluttiin tämän vuoksi pitää pääpaino kansallisissa tutkimuksissa myös vertailtaessa tämän opinnäytetyön tuloksia muihin samasta aiheesta tehtyihin tutkimuksiin.

8 POHDINTA

8.1 Tulosten pohdinta

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä ajatuksia ammattiin opiskelevilla nuorilla on urapoluista ja tulevaisuuden odotuksistaan. Tämän aineiston mukaan ammattiin opiskelevat nuoret ovat motivoituneita opiskeluun, sillä tutkintoon valmistuminen koetaan tärkeänä. Tuloksissa näkyi, että unelmien urapolkuun liittyy vahvasti myös taloudellisuus, tarve tienata enemmän, jotta nuoret pärjäävät elämässä itsenäisesti. Opiskelijoiden tulevaisuudessa tärkeinä asioina näyttäytyivät hyvän työpaikan saaminen, perheen perustaminen, lapsen saaminen sekä oman kodin hankkiminen. Opiskeleminen ja ammattiin valmistuminen luo opiskelijoiden mielestä pohjan tulevaisuudessa pärjäämiselle.

Tämän aineiston mukaan nuorten mukaan myös tulevan työn monipuolisuus ja merkityksellisyys koettiin tärkeinä. Nämä tulokset tukivat jo aiemmin samasta aiheesta tehtyjä tutkimuksia. Ågrenin (2021) mukaan ammatillinen koulutus takaa paikan työmarkkinoilta, ja työpaikka mahdollistaa sen, että nuori voi suunnitella ja elää sellaista elämää, josta hän haaveilee. Nuorisobarometrin mukaan työ ja sitä myötä turvattu toimeentulo ei ole itseisarvo: mahdollisuus vapaa-aikaan perheen ja ystävien kanssa, työn mielekkyys sekä arvoperusta koetaan vielä tärkeämpänä (Haikkola & Myllyniemi 2020, 88).

NYT toteuttaa vuosittain kyselyn koskien nuorten tulevaisuutta työelämän näkökulmasta. Vastaajista noin puolet opiskeli yläasteella ja puolet toisella asteella. Vuoden 2023 nuorten tulevaisuusraportin mukaan kiinnostavimpia aloja nuorten mielestä ovat terveydenhuolto, matkailu- ja ravintola-ala, taide-, kulttuuri- sekä kaupan ala. Iso muutos on tapahtunut terveydenhuollon kohdalla, sillä nuorten kiinnostus alaa kohtaan oli hiipunut kahdessa vuodessa seitsemän prosenttiyksikköä. Vuonna 2021 terveydenhuoltoalaa harkitsi 29 %, vuonna 2023 vain 22 % kyselyyn vastanneista nuorista. (NYT 2023a.)

Osa ammattiin opiskelevien nuorten vastauksista oli jopa hieman kyynisiä lähihoitajan ammattia kohtaan. Vastaukset ”selkä rikki” tai ”polvet rikki” ovat toki mahdollisia, ja osittain realistisiakin, mikäli työergonomiaan ei kiinnitä tarpeeksi huomiota. Toisaalta nykyään on paljon erilaisia ergonomisia laiteita muun muassa vanhustyön puolella nostamisen apuvälineitä. Lisäksi työergonomiaan kiinnitetään entistä enemmän huomiota muun muassa työterveyshuollon kautta. Toisaalta lähihoitajan palkkatason realistinen kuva saattoi osalla nuorista olla mielessä, kun toivottiin selvästi humoristisella mielellä tulevaisuudelta ”rikasta miestä”.

Hyvinvointi ja terveys ovat tämän opinnäytetyön aineiston vastausten perusteella selkeästi nuorille tärkeää, vaikkakin kouluterveyskyselyn (2023) mukaan lukiolaiset ovat tyytyväisempiä elämäänsä kuin ammattiin opiskelevat nuoret. Korona-ajan vaikutustakaan ei sovi vähätellä. Toisaalta tässä aineisossa oli mukana pelkästään toisen asteen ammattiin opiskelevat nuoret, jotka opiskelivat lähihoitajiksi. Muuttuisiko tyytyväisyysprosentit, mikäli jaoteltaisiin esimerkiksi terveysalalle, tekniikan alalle tai taiteen alalle opiskelevat vielä erikseen?

Tässä opinnäytetyön tuloksissa näkyi nuorten mielenkiinto yrittäjyyttä kohtaan. Vuosittain tehtävä Nuorisobarometri mittaa suomalaisten 15–29-vuotiaiden nuorten arvoja ja asenteita. Joka vuosi painotetaan tiettyä ajankohtaista teemaa. Vuoden 2019 nuorisobarometrissa aiheena oli työ ja yrittäjyys. Barometrin mukaan yrittäjyshalukkuus nuorten keskuudessa on lisääntynyt edellisiin vuosiin verrattuna. Sen mukaan 58 prosenttia nuorista oli vastannut haluavansa kokeilla yritystoimintaa jossain vaiheessa tulevaisuudessa. Positiivisen kehityksen oli tulkittu ainakin osittain olevan tulosta parantuneesta yrittäjyyskasvatuksesta (Haikkola & Myllyniemi 2020; Valton nuorisoneuvosto 2020, 8.)

Yhteenvetona voidaan todeta, että tämän opinnäytetyön tulokset tukevat jo aiempia tutkimuksia myös nuorten tulevaisuuden haaveista. Kuten aiemmissakin tutkimuksissa, myös tämän aineiston vastauksissa näkyi se, että ammatti ja varsinkin rahaa olisi saatava nopeasti ja helposti, ilman suurempia ponnisteluja. Lisäksi itse työtä tärkeämpänä ammattiin opiskelevat nuoret pitävät sosiaalisia suhteita ja sitä, että työ on mielekästä. Muun muassa Meriläisen ja Ågrenin tekemän tutkimuksen (2022, 19) mukaan ammattitaito sekä toimeentulo ovat tärkeitä nuorille, sillä ne takaavat työn ja palkan kautta edellytykset hyvän elämän tärkeämmille osa-alueille, joita ovat koti, perhe, hyvinvointi ja itsemäärääminen. Myös Emma Lamberg (2022, 76) toteaa sekä lähihoitaja että media-alaa opiskelevia nuoria koskevassa väitöskirjassaan, että nuoret naiset ovat sitoutuneita palkkatyöhön, eikä nuoret näe työtä vain väylänä taloudelliseen korvaukseen, vaan pitävät työtä myös keskeisenä osana identiteettiään sekä reittinä sosiaalisuuteen ja yhteenkuuluvuuteen.

8.2 Opinnäytetyöprosessin pohdinta ja jatkoehdotukset

Opinnäytetyöprosessi on ollut hyvin mielenkiintoinen ja aihe hyvin ajankohtainen siitäkin näkökulmasta katsottuna, että nuorten koettu hyvinvointi ja urasuunnitelmat ovat muuttuneet valtavasti verrattuna vaikka 10 vuotta taaksepäin. En etukäteen tiennyt, että nuorten työpajoissa olisi mukana vain sosiaali- ja terveystieteitä opiskelevia. Aineistoa oli helppo lähestyä ja osittain samaistua nuorten vastauksiin, koska olen itsekin terveydenhuoltoalalla. Toisaalta olisi ollut mielenkiintoista verrata vastauksia myös muihin aloihin: olisiko myös muiden alojen opiskelijat vastanneet samalla lailla urapolkuhaaveistaan? Toisaalta aiemmat tutkimukset, joissa selvitettiin muiden kuin lähihoitajaksi opiskelevien nuorten urapolkuajatuksia, ovat päässeet hyvin samankaltaisiin tuloksiin kuin tässä opinnäytetyössä päästiin (Lamberg 2022; Meriläinen & Åberg 2022).

Luotsi-hanke oli alkanut jo ennen kuin tulin itse siihen mukaan. Silloin oli jo ehditty hankkeen kautta tehdä haastattelukysymykset ja posterit valmiiksi. Olisi todennäköisesti ollut helpompaa analysoida aineistoa, jos olisi itse ollut mukana nuortenraati-työpajoissa sekä kuuntelemassa ryhmäkeskusteluja. Näin olisi jo alkuvaiheessa päässyt mukaan tekemään alustavia havaintoja kuulemansa ja näkemänsä perusteella. Koko aineisto tuntuikin alkuun itsestä jotenkin kaukaiselta ja etäiseltä. Kirjallisuushakujen jälkeen pääsin paremmin sisälle aiheeseen, ja innostuin analyysin ja tulosten yhteenvetojen tekemisestä. Aiheen rajaaminen tuli oikeastaan jo siitä, että nuortenraatiin osallistui vain lähihoitajaopiskelijoita. Kirjallisuushauilla löytyi valtavasti kansainvälisiä artikkeleita sairaanhoitajien sekä ensihoitajien uramahdollisuuksista, mutta ei lähihoitajien urapoluista.

Teoreettinen viitekehys muovautui koko opinnäytetyön ajan, kirjallisuushakujen ja aineiston tuloksien analysoinnin myötä. Tulosten analysoinnin jälkeen tuntui, etten pääse opinnäytetyössäni etenemään. Onneksi tutoropettajani loi minuun uskoa ja siihen, että tämä työ etenee mallikkaasti, ja että opinnäytetyöprosessiin kuuluu myös ajoittainen turhautuminen.

Sosiaali- ja terveysalalla tarvitaan hoiva-avustajia, lähihoitajia sekä sairaanhoitajia koko ajan enenevässä määrin, ja tähän tulisi myös yhteiskunnan reagoida nykyistä nopeammin. Jatkossa maahanmuuttajataustaisten sosiaali- ja terveysalan opiskelu- ja työmahdollisuuksista pitäisi mielestäni lisätä vielä entisestään. Uskon myös, että maahanmuuttajien suomen kielen taitokin paransi opiskelun ja työn myötä, samoin kuin heidän suomalaiseen yhteiskuntaan sopeuttaminen.

Suurin ongelma on saada nuoria hakeutumaan ja opiskelemaan sosiaali- ja terveysalaa ja toiseksi pysymään alalla. Mutta miten sitten saada lähihoitajat ja muut hoitoalaa opiskelevat myös jäämään alalle? Tietysti kertomalla ja painottamalla hoitotyön parhaita puolia: työn monipuolisuus, mahtavat työkaverit, etenemismahdollisuudet ja niin edelleen. Mutta miten saada sosiaali- ja terveydenhuoltoala mediaseksikkääksi? Etenkin lähihoitajien laajoista työmahdollisuuksista sekä työnkuvasta pitäisi saada enemmän positiivista infoa juuri sinne sosiaaliseen mediaan, jossa nuoret ovat, esimerkiksi Snapchatiin ja Instagramiin. Tämänlaisen positiivisen tilin ylläpitäminen voisi olla Turun ammatti-instituutin lähihoitajaopiskelijoille jatkossa yksi projekti/kehittämishanke.

Nuorten työelämään kiinnittyminen työhyvinvointi huomioiden on erityisen tärkeää, jotta nuoret myös pysyvät työelämässä. Väyläopinnoista informoiminen hyvissä ajoin peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisille sekä heidän vanhemmilleen on tässä merkittävässä roolissa: väyläopinnoista pitää informoida niille, joille se on ajankohtaista. Mikäli nuori tietää jo yläkoulussa haluavansa lähteä opiskelemaan ammatillisen perustutkinnon jälkeen ammattikorkeakouluun, motivoivat tämänkaltaiset väyläopinnot varmasti nuorta opiskelemaan.

Tämä opinnäytetyö toi tietoa lähihoitajan ammattiin opiskelevien nuorten urapolkuajatuksista sekä toiveista tulevaisuuden työn sisällöstä. Opinnäytetyön tuloksissa näkyi nuorten toive saada pysyvä toimeentulo. Myös oppilaitosten merkitys korostuu; erilaiset urapolku-vaihtoehdot tukevat nuoret omia haaveita ja odotuksia. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna tällaiset väyläopintomallit saattavat olla apuna myös huutavaan hoitajapulaan. Tämä Luotsi-

hankkeen kautta luotu mallinnus todennäköisesti siis tukee ammattiin opiskelevien nuorten työhyvinvointia, työssä jaksamista, urakehitystä sekä tätä kautta tietysti myös sote-alalla pysymistä.

LÄHTEET

Aaltonen, S.; Hytti, U.; Lepistö, T. & Mäkitalo-Keinonen, T. 2016.

Yhteiskehittäminen: kaikki siitä puhuu, mutta mitä se on ja miten siinä onnistua? Turun Yliopisto. Viitattu 14.3.2023.

<https://www.utu.fi/fi/ajankohtaista/uutinen/yhteiskehittaminen-kaikki-siita-puhuu-mutta-mita-se-on-ja-miten-siina>

Dietrich, H.; Patzina, A.; Chesters, J. & Reissner, V. 2021. School-to-work transition and subjective well-being in Australia. *The British Journal of Sociology*. Vol. 73 (1), 78–111.

Dimock, M. 2018. Defining Generations: Where Millennials End and Generation Z Begins. March 1, 2018. Pew Research Center. Viitattu 2.8.2023.

<http://www.pewresearch.org/fact-tank/2018/03/01/defining-generations-where-millennials-end-and-post-millennials-begin/>

Findeisen, S.; Jüttler, A.; Neuenschwander, M. & Schumann, S. 2022. Transition from school to work – explaining persistence intention in Vocational education and training in Switzerland. *Vocations and Learning*, Vol. 15 (1), 129–154.

Haikkola, L. & Myllyniemi, S. (toim.) 2020. Hyvää työtä! Nuorisobarometri 2019. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura, Nuorisotutkimusverkosto & Opetus- ja kulttuuriministeriö, 9–108.

Helakorpi, S. & Kivimäki, H. 2021. Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2021. Iso osa lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä – yksinäisyyden tunne on yleistynyt. Tilastoraportti 30/2021. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin tutkimuskeskus. Viitattu 2.7.2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021091446139>

Helenius, J. & Kivimäki, H. 2023. Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2023. Tilastoraportti 48/2023. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin tutkimuskeskus. Viitattu 26.12.2023. <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/julkaisut>

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Holmberg, J. 2020. 5 syytä miksi hoitajat pakenevat hoitoalalta. Tehy-lehden blogi-teksti. 17.1.2020. Viitattu 26.12.2023.

<https://www.tehylehti.fi/fi/blogit/mainio/5-syyta-miksi-hoitajat-pakenevat-hoitoalalta>

Honkanen, H.; Männistö, M. & Utriainen, K. 2014. Välittävä opiskeluyhteisö tukee hyvinvointia. Selvitys ammattiopistojen käytännöistä ja kehittämistarpeista terveystyöryhmien kaventamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. ePooki, 32/2014. Viitattu 2.7.2023.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/84876/www_oamk_fi_epooki_32_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Innokylä. 2023 Asiakasraadit. Terveystyön ja hyvinvoinnin laitos, sosiaali- ja terveystyöministeriö, Soste & Kuntaliitto. Viitattu 26.12.2023. www.innokyla.fi > työkalut > fasilitointi ja osallistuminen > asiakasraati.

Jyväskylän yliopisto. 2023. Avoimen yliopiston Koppa. Menetelmäpolkuja. Aineistonanalyysimenetelmät: Luokittelu. Viitattu 30.3.2023. <https://koppa.jyu.fi> > avoimet > humanistis- yhteiskuntatieteellinen tiedekunta > menetelmäpolku > aineiston analyysimenetelmät > luokittelu.

Korkeamäki, J.; Parkkila, M. & Poutiainen, E. 2023. Toisen ja korkea-asteen opiskelijoiden mielenterveysongelmien yhteys koettuun opintosuoriutumiseen, sosiaaliseen hyvinvointiin sekä tuen hakemiseen ja saamiseen. Sosiaali- ja terveystyöministeriön raportteja 26/2023. Helsinki: Kela.

Kosola, S. & Marttinen, E. 2021. Nuoruusikä – elämän toinen mahdollisuus. Opiskeluterveys. Oppiportti. Helsinki: Suomalainen lääkärisseura Duodecim. Viitattu 10.5.2023. <https://www.oppiportti.fi/op/ote00121/do>

Krogstrup, H. 2004. Asiakaslähtöinen arviointi Bikva-malli. FinSoc-arviointiraportteja 1/2004. Helsinki: Stakes. Viitattu 12.3.2023. <https://www.julkari.fi/handle/10024/75625>

- Lamberg, E. 2022. Becoming workers - How young women negotiate their imagined futures in the Finnish work society. Väitöskirja. Turun yliopiston julkaisuja, Sarja B, osa 601. Turku: Painosalama. Viitattu 26.12.2023. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/173930/Annales%20B%20601%20Lamberg%20DISS.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Lehtokari, R. & Manninen, C. 2022. Hakijamäärät lähihoitajakoulutukseen romahtivat ja muidenkin hoitoalojen imu väheni – Otto Rajamäki, 19, ui vastavirtaan. Yle- artikkeli. Viitattu 16.10.2023. <https://yle.fi/a/3-12585125>
- Martikainen, L. 2009. Kaaosta vai hallintaa: nuoren aikuisen elämän haasteet. Kuopio: Unipress.
- Marttinen, E. 2017. Deciding on the Direction of Career and Life Personal Goals, Identity Development, and Well-Being during the Transition to Adulthood. Väitöskirja. Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Viitattu 18.11.2023. <urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7094-9>
- Mellanen, A. & Mellanen, K. 2020. Hyvät, pahat ja milleniaalit. Miten meitä tulisi johtaa? E-kirja. Ellibs-kirjapalvelussa. Jyväskylä: Atena. Vaatii kirjautumisen palveluun. Viitattu 12.4.2023. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789523006379>
- Meriläinen, N. & Ågren, S. 2022. Ammattiin opiskelevat ja hyvä elämä: työntekijyyttä vai jotain ihan muuta? Nuorisotutkimus. Vol. 40 (4), 3–23.
- Milén, A. 2014. Opiskeluterveydenhuollon kehittämisohjelma 2014–2018. Suunnitelma. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla sähköisesti. Viitattu 23.3.2023. [URN ISBN 978-952-302-162-4.pdf](URN%20ISBN%20978-952-302-162-4.pdf)
- Nivala, E. & Saastamoinen, M. 2010. Nuorisokasvatuksen teoria. Perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 73. Kuopion yliopiston sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. 2. painos. Helsinki.

Nuorten yrittäjyys ja talous NYT. 2023a. Tulevaisuusraportti 2023. Verkkojulkaisu. Viitattu 10.11.2023.

<https://nuortenny.fi/ajankohtaista/tutkimukset/tulevaisuusraportti/>

Nuorten yrittäjyys ja talous NYT. 2023b. 33% peruskoulun ja toisen asteen oppilaista pelkää että työelämä on itselle liian raskasta. Verkkojulkaisu. Viitattu 10.11.2023. <https://nuortenny.fi/33-peruskoulun-ja-toisen-asteen-oppilaista-pelkaa-etta-tyoelama-on-itselle-liian-raskasta/>

Opetushallitus. 2019. Hyvinvointijohtaminen ammatillisissa oppilaitoksissa. Raportit ja selvitykset 2019:13a. Opetushallitus.

Opetushallituksen tilastopalvelu. 2023. Vipunen. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Verkkojulkaisu. Viitattu 20.10.2023. <https://vipunen.fi/fi-fi/>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2023. Suomen koulutusjärjestelmä. Verkkojulkaisu. Viitattu 15.10.2023. <https://okm.fi/koulutusjarjestelma>

Perälä, M-L.; Hietanen-Peltola, M.; Halme, N.; Kanste, O.; Pelkonen, M.; Peltonen, H.; Huurre, T.; Pihkala, J. & Heiliö, P-L. 2015. Monialainen opiskeluhuolto ja sen johtaminen. Opas 36/2015. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 8.4.2023. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-292-8>

Rautavuori, L. 2020. Hoitajaopintojen hakijamäärät laskevat tuhansilla, kun ala polkee kriisistä toiseen – myös koulutuksen maine on kärsinyt. 7.2.2020. Yle-artikkeli. Viitattu 8.4.2023. <https://yle.fi/a/3-11195636>

Reuter, M.; Herke, M.; Richter, M.; Hoffmann, S.; Pischke, C. & Dragano N. 2022. Young people´s health and well-being during the school-to-work transition: a prospective cohort study comparing post-secondary pathways. MBC Public Health. Vol 22, 1–3. London.

Rusila, H. 2014. Liisa Välikangas: Z-sukupolvi työelämässä. Businesslike. 4.4.2014. Blogiteksti. Viitattu 6.5.2023. <https://businesslike.fi/z-sukupolvi-tyoelamassa-liisa-valikangas/>

- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 10.4.2023. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>
- Salmela-Aro, K. & Tuominen-Soini, H. 2010. Adolescents' life satisfaction during the transition to post-comprehensive education: Antecedents and consequences. *Journal of Happiness Studies*, 11 (6), 683–701.
- Salonen, K.; Eloranta, S.; Hautala, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämistoiminnan menetelmiä ammatillisessa korkeakoulussa. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 108. Turku.
- Siekinen, K.; Kujala, J.; Kallio, J.; Hakonen, H. & Tammelin, T. 2021a. Toisen asteen opiskelijoiden mielipiteet liikunnasta ja sen lisäämisestä opiskelupäivään. *Liikunta & Tiede* 2021, 58 (1), 82–90.
- Siekinen, K.; Heiskanen, J.; Kallio, J. & Kulmala, J. 2021b. Toisen asteen opiskelijoiden fyysinen aktiivisuus ja kunto. *Oppiportti*. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. Viitattu 10.5.2023. <https://www.oppoportti.fi/op/ote00184/do>
- Sironi, E. 2019. Job satisfaction as a determinant of employees' optimal well-being in an instrumental variable approach. *Quality & Quantity*, 53 (4), 1721–1742.
- Slebarska, K. & Soucek, R. 2020. Change of organizational newcomers' unmet expectations: Does proactive coping matter? *PloS one*, 15 (12). Viitattu 1.2.2024. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0243234>
- Suvanto, A.; Siira, H.; Kaakinen P.; Männikkö, N. & Ruotsalainen, H. 2020. Ammattiin opiskelevien nuorten opiskeluhyvinvointi. *Hoitotiede* 2020, 32 (1), 41–51.
- THL. 2023a. Kouluterveyskysely 2023: lapsia ja nuoria kuormittavat monet tekijät – selkeät arkirutiinit ja ajoissa saatu apu on tärkeää. THL-tiedote 21.9.2023. Viitattu 26.12.2023. <https://thl.fi/-/kouluterveyskysely-2023-lapsia-ja->

[nuoria-kuormittavat-monet-tekijat-selkeat-arkirutiinit-ja-ajoissa-saatu-apu-on-tarkeaa?redirect=%252Ffi%252F](https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/hankkeet-ja-hanketuki/arviointi/asiakasarviointi)

THL. 2023b. Osallisuuden edistäminen: Asiakasarviointi. Helsinki. Viitattu 13.3.2023. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/hankkeet-ja-hanketuki/arviointi/asiakasarviointi>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. E-kirja. Ellibs-kirjapalvelussa. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusyhtiö Tammi. Vaatii sisäänkirjautumisen palveluun. Viitattu 29.3.2023. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789520400118/>

Tuovila, T.; Seilo, N. & Kunttu, K. 2021. Opiskeluterveydenhuollon opas 2021. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2021:14. Helsinki. Viitattu 29.3.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9695-3>

Turun ammatti-instituutti. 2023a. Ammatillisen koulutuksen hallinto. Viitattu 18.4.2023. <https://www.turkuai.fi/amatillisen-koulutuksen-hallinto>

Turun ammatti-instituutti. 2023b. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulupolku. Viitattu 24.12.2023. <https://www.turkuai.fi/turun-ammatti-instituutti/opiskelijalle/opintopolut/sosiaali-ja-terveysalan-ammattikorkeakoulupolku>

Turun ammattikorkeakoulu. 2023a. Luotsi lisää ammattiin opiskelevien nuorten hyvinvointia. Artikkelit. Viitattu 2.2.2023. <https://www.turkuamk.fi/fi/ajankohtaista/3234/luotsi-lisaa-ammattiin-opiskelevien-nuorten-hyvinvointia/>

Turun ammattikorkeakoulu. 2023b. Tutkimus, kehitys, innovaatiot. Projektit. Luotsi -hyvinvointijohtamisen ja alueellisen toimijayhteisön mallien kehittäminen oppilaitosympäristössä. Viitattu 18.4.2023. <https://www.turkuamk.fi/fi/tutkimus->

kehitys-ja-innovaatiot/hae-projekteja/luotsi-hyvinvointijohtamisen-ja-alueellisen-toimij/

Turun ammattikorkeakoulu. 2023c. Yhteistyöoppilaitokset. Viitattu 26.12.2023.
<https://www.turkuamk.fi/fi/tutkinnot-ja-opiskelu/avoin-amk/yhteistyöoppilaitokset/>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. Helsinki. Viitattu 20.12.2023.
https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Työterveyslaitos. 2023. Työn imua eniten ihmissuhdeammateissa ja hallinnollisessa johtamisessa. Työterveyslaitoksen mediatiedote, julkaistu 22.3.2023. Viitattu 19.9.2023. <https://www.ttl.fi/ajankohtaista/tiedote/tyon-imua-eniten-ihmissuhdeammateissa-ja-hallinnollisessa-johtamistyossaps://www.ttl.fi/ajankohtaista/tiedote/tyon-imua-eniten-ihmissuhdeammateissa-ja-hallinnollisessa-johtamistyossa>

Valtioneuvosto. 2024. STM myönsi rahoitusta sote-alan henkilöstöpulaa helpottavilla hankkeilla. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 14.1.2023.
<https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/stm-myonsi-rahoitusta-sote-alan-henkilostopulaa-helpottaville-hankkeille>

Valtion nuorisoneuvosto. 2020. Katsaus nuorten hyvinvointiin 2023. Valtion nuorisneuvoston julkaisuja, numero 70. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 10.11.2023. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2023/03/hyvinvointikatsaus_saavutettava.pdf

Ågren, S. 2021. Exploring Vocational Education Students' Visions of a Successful Transition to Working Life from the Perspective of Societal Belonging. *Journal of Applied Youth Studies*, 4 (1), 67–81.

Liite 1.Kyselylomake ammattiin opiskeleville nuorille.

Hiio hei, katse eteenpäin!

Mikä motivoi minua opiskelemaan?

Mikä lisää hyvinvointiani? Mitä teen hyvinvointini eteen?

Mitkä tekijät vaikuttavat työhyvinvointiini?

Mitä toivon tulevaisuuden työltäni? Mitä tekijöitä arvostan työelämässä?

Hiio hei, katse eteenpäin!

Mitä urapolku tarkoittaa? Vastaa kaikki, mitä sinulle tulee mieleen.

Minkälainen on unelmiesi urapolku?

Missä näet (työ, opiskelu, arkielämä) itsesi kymmenen vuoden kuluttua?

Mitä toivot tulevaisuudelta?